

Het boek van Dee Brown over de tragedie bij Wounded Knee leidde tot buikpijn bij Amerikanen. Nu is er een Nederlandse vertaling van de huiveringwekkende tragedie.

door Imco Lanting

Indiaanse tragedie bij Wounded Knee haalt nog steeds de Top 2000

De massaslachting onder Noord-Amerikaanse indianen, op 29 december 1890 bij Wounded Knee, is een veel bezongen en beschreven historisch ijkpunt. Het bekendst bij ons: een oude nummer-één-hit, *We were all wounded at Wounded Knee*, volgende week op nummer 1850 te beluisteren in de Top 2000. Het is zo'n typisch liedje uit de categorie als je-'m-hoort-dan-weet-je-het-weer. 'We we re all ... wounded ... at Wounded Knee ... you and me ...' Met dit staccato gezongen mantra zetten de drie halfbloed indiaanse zangers van Redbone in, de drummer begeleidt. Binnen het oeuvre van de groep, bekend van latin- en cajun-achtige liefdesliedjes, was het nummer een buitenbeentje, een echt protestlied. In Nederland stond 'Wounded Knee' in 1973 vijf weken op de eerste plaats van de Top 40, dankzij de persoonlijke lobby van bandleider Pat Vegas. Met een stapel singles was hij naar Nederland gekomen om het plaatje bij radiostations aan te bieden. Dat deed hij uit noodzaak, want in de Verenigde Staten wilde niemand het nummer draaien. Zelfs de studio-opname hadden de bandleden uit eigen zak moeten betalen.

Tumult

De boycot in Amerika had alles te maken met de hoog oplopende spanningen tussen indiaanse activisten en de overheid, die in de jaren zestig waren begonnen en jaren aanhielden. In 1969 werd het gevangenseiland Alcatraz bij San Francisco door indiaanse actievoerders bezet, en die *sit-in* zou, onder een gigantische mediabelangstelling, anderhalf jaar aanhouden. In februari 1973 gebeurde hetzelfde met het dorpje Wounded Knee in het Pine Ridge reservaat in Zuid-Dakota. Leden van de American Indian Movement (AIM) en een groep lokale Oglala-Lakota indianen eisten met hun bezetting minder overheidsbemoeienis, betere leefomstandigheden en inwilliging van gemaakte afspraken over landclaims. Er hing een grimmige oorlogssfeer rond Wounded Knee.

De bezetting domineerde, naast de Vietnamoorlog, maandenlang het nieuws. Televisiekijkers zagen op tv legerhelikopters boven het reservaat vliegen; op de grond werd Wounded Knee belegerd door U.S. Marshalls en zwaar geschut. De dood van een activist door de kogel van een sluipschutter maakte na 71 dagen een einde aan de bezetting. Twee weken later stond Redbone in de Nederlandse Top 40: 'Ze (de Amerikanen) deden ons (indianen) vele beloften, maar verbraken ze altijd. Ze sloten ons in als bizonen, en dreven ons op als een kudde. Ten slotte in het reservaat, toen we slechts bezig waren met overleven, werden we vernietigd door de Zevende Cavalerie.' Compacter kon de indiaanse aanklacht niet worden samengevat, maar ook al was die verpakt in een pakkende melodie, de boodschap was voor Amerikaanse radioluisteraars onacceptabel.

Voor de indianen was Dee Browns magnum opus een openbaring

Anders dan het protestlied van Redbone, kon het boek *Bury my heart at Wounded Knee* in de Verenigde Staten niet worden tegengehouden.

En het in 1970 gepubliceerde werk van de (niet-indiaanse) auteur Dee Brown, waarin hij op grond van getuigenissen en authentieke documenten minutieus verslag doet van de ondergang van de indianen in de periode 1860- 1890, sloeg dan ook in als een bom. Wat Brown had opgeschreven, was dan ook niet zomaar wat. Hier werd voor het eerst de geschiedenis verteld, helemaal vanuit het oogpunt van de indianen, ongecensureerd door (historici van) de blanke overwinnaars. En dat was uniek.

Miljoenen exemplaren gingen over de toonbank en recensenten bombardeerden het vijfhonderd pagina's tellende boek meteen tot standaardwerk. *Bury my heart at Wounded Knee* keerde het zelfvoldane beeld van de American Dream en Manifest Destiny, vol dappere pioniers en stoere cowboys, *rücksichtslos* om. Veel Amerikanen namen de inhoud van het boek met buikpijn en plaatsvervangende schaamte tot zich. Voor de indianen daarentegen was Dee Browns magnum opus een openbaring, die een enorme *boost* gaf aan de strijd voor hun zaak.

De schrijver, die in 2002 overleed, vertelde ooit: 'Wat mij het meest heeft verbaasd is hoe de indianen de blanken keer op keer weer het vertrouwen gaven. Hun vertrouwen in autoriteit was ongelooflijk sterk. Het leek wel of ze niet in staat waren te geloven dat iemand tegen hen kon liegen.'

Ook in Nederland, waar in 1972 de vertaling verscheen onder de titel *Begraaf mijn hart bij de bocht van de rivier*, werd het boek positief ontvangen. Het is 'duizendmaal spannender en dramatischer dan welk wildwestverhaal dan ook, of alle zeventig boeken van Karl May. Een huiveringwekkende tragedie', schreef een recensent.

Elsevier concludeerde dat het boek '... de mythe heeft doen wijken voor de historische waarheid'. Volgens de huidige Nederlandse uitgever, Franc Knipscheer, zijn van Browns werk tienduizenden exemplaren verkocht. Hij geeft aan dat het boek nog steeds een belangwekkende klassieker is. De volgende druk, over een paar maanden, komt daarom uit in een luxe uitvoering.

Black Coyote

De tragedie bij Wounded Knee op 29 december 1890 maakte een einde aan het laatste restje vrijheid en onafhankelijkheid van indianen. Het drama voltrok zich tijdens de ontwapening van een paar honderd indianen onder leiding van chief Spotted Elk, die net in het reservaat waren gearriveerd. De indianen werden streng bewaakt, kanonnen stonden rondom op hen gericht. De ontwapening verliep rustig tot één indiaan, Black Coyote, zijn geweer niet af wilde geven. Volgens Amerikaanse bronnen stond de indiaan vervaarlijk met het wapen te zwaaien terwijl hij riep geld te willen zien voordat hij het af zou geven. Een indiaan die zijn ouders, vrouwen kind was verloren bij de moordpartij en zelf gewond raakte, vertelde dat Black Coyote doof was en de order zijn geweer in te leveren dus niet hoorde. Wat het ook was, op een gegeven moment ging zijn geweer onbedoeld af, waarna de vijfhonderd soldaten massaal het vuur openden op de indianen, met het bloedbad tot gevolg. De tussen de twee- en driehonderd slachtoffers, merendeels vrouwen en kinderen, werden in een massagraf begraven.

Bron: *Nederlands Dagblad (Gullivers Reizen)*, 18 december 2015